

גדור פרצי בבן פרצי

הרב יהושע שפירא*

תוכן

- א. נא לא לחיות באשליות!
- ב. חיבור אמיתי לתורה
- ג. פנימיות התורה
- ד. מעלת הצניעות וההסתרה
- ה. תיקון הפריצות

א. נא לא לחיות באשליות!

בבואנו לעסוק בטעמים ובצדדים פנימיים בענייני צניעות, עלינו להקדים הקדמה יסודית וחשובה. הבקשה לטעם פנימי של נושא הצניעות היא יפה ואמיתית, אך טומנת בחובה סכנה גדולה. יש הבדל עצום בין הבקשה לטעם פנימי בענייני עריות, לבין הבקשה לטעם פנימי בענייני בשר וחלב. כאשר מדברים על טעמי מצוות בבשר וחלב אין בעיה גדולה כל-כך, שהרי מי מתאוה לאכול דווקא בשר בחלב? ! אולם כאשר נכנסים אנו לטעמי מצוות ורוצים שזה יהיה טעים לנפש, עלולים לאבד בכך את כוח המאבק. אם המבנה הנפשי יהיה בנוי רק על יסוד לימוד פנימי, הוא יהיה חסר את כוח המלחמה החיצונית. דבר זה נכון לגבי כל המצוות כפי שמצינו אצל שלמה המלך¹, "אמר רבי יצחק מפני מה לא נתגלו טעמי תורה? שהרי שתי מקראות נתגלו טעמן נכשל גדול העולם. כתיב 'לא ירבה לו נשים' אמר שלמה: אני ארבה ולא אסור, וכתיב 'ויהי לעת זקנת שלמה נשיו הטו את לבבו'². וקל וחומר כאשר מחפשים טעמי תורה בענייני עריות, שאליהם נמשכת הנפש יותר מכל תאוה אחרת, כפי שביאר הרמב"ם בסוף הלכות איסורי ביאה. בשעה שעוסקים בטעם הפנימי, קשה לשים לב לצדדים החיצוניים ולפתח מענה אמיתי לכוחות הסוערים בחלק הבהמי של האישיות, ובעניין זה נדרש מאבק!

* נכתב על-פי שיתף שנערכה עם הרב.

1. על-פי הגמ' בסנהדרין כא ע"ב.

2. מלכים א יא ב.

הפסיכולוגיה המודרנית העמיקה חקור בנפש הבהמית של האדם, וחלק מהוגיה הגיע למסקנה שהמשיכה לעריות היא הנושא העמוק ביותר, מכל נושא אחר, הנוגע בתהומות הנפש. אי אפשר בטעמים שכליים לפתור עניין כזה. זה פשוט לא יעבוד. חייבים לדעת מול מה מתמודדים אנו. גם בחור ששומע שיעור יפהפה ויוצא ממנו בשמי-שמים, כשהוא רואה בחורה לא צנועה, הוא שוכח לחלוטין מהשיעור! נא לא לחיות באשליות...

כאשר מסתכלים על המציאות ועל התהליכים המתחוללים בנפש, ומאמינים שהקב"ה ברא אותם, ורצה בהם דווקא כפי שהם, מתבקשים מאליהם ההתבוננות והבירור – מה רוצה הקב"ה מאתנו. מצד אחד נתן לנו את אחד משלושת האיסורים החמורים ביותר – איסור עריות, מצד שני נתן לנו את התאוה הגדולה ביותר דווקא בעניין הזה, כפי שמעידה הגמרא: "שלוש עבירות אין אדם ניצול מהן בכל יום: הרהור עבירה..."³. וכפי שכתוב בספרים, זהו הנסיון הגדול ביותר שיש לאדם בעולם. אין אדם היכול לומר בוודאות כי הוא ניצל מתאוה זו, "אין אפוטרופוס לעריות"⁴. הקב"ה ברא את העולם כך שתהיה משיכה חזקה מאד בטבעיות הנפש לכיוון האחד, ובה בעת, שהתורה תציב בפני המשיכה הזאת גבולות. זוהי כוונת ה', והמציאות הקשה הזאת נבראה במחשבה תחילה. מוכרחים לומר שבעניין זה, רצה הקב"ה מאתנו מאבק!

לבנות את הנפשות באופן כזה שתהינה תלויות רק בהסברה פנימית, פירושו, לעשות אותן חלושות, תלותיות וחסרות כוח עמידה מצד עצמן, וממילא לא יתאפשר מאבק, שכן מאבק דורש את מיצוי הכוחות. כשמסבירים שיש בעניין זה צדדים של מיתוק ותיקון, נמשכת הנפש מטבעה לצדדים הללו כיוון שהם מלאים אהבה ואור, ובעצם מדלגת על השלב הראשוני שדרוש בתהליך הבירור והוא – ההכנעה. דבר זה יוצר תרמית מסוכנת מאוד.

לכן, בראשית דברינו חשוב להבהיר, שכל ההסברים לא באו בשום אופן להפחית את מיצוי כוחות הנפש במאבק, גם אם עבודה כזו עלולה להרחיק יותר מאשר לקרב. וכפי שאומר מרן הרב במוסר אביך: "תנאי גדול התנה החסיד בחובת הלבבות עם הנפש, שתתרוצה לקבל מרירות הסם, וזהו דבר מוכרת מאוד וכל זמן שיאמר לעצמו שלום שלום, ורק בנעם לבד ילך באורח סלולה הוא קרוב אל המכשול"⁵.

תביעת המאבק בתור הבסיס שעליו נשען הכל, נולדת מהצורך לפרוץ את גבולות ה'אני'. אדם שטוב ונעים לו, נשאר בגבולות שלו ואינו יוצא מהם, אינו מתקדם. אולם אדם שמתגבר על יצרו ונלחם כדי לא להיכשל, מרחיב את תחומיו, גדל ומתפתח.

כדומה לזה, מסביר הרב⁶ את הצורך ביראת העונש, שהיא כעין השמרים ביין. יין בלא תסיסה הוא חסר חיים. השמרים הם אלו שנותנים לו את החיות והחידוד. אמנם הם נמצאים בתחתית, אבל עמם מצוי הכוח המשמר. כך גם בענייננו – המאבק הוא כוח משמר, עין פקוחה. הוא נותן לחיים צביון ער.

ב. חיבור אמיתי לתורה

במקביל לנפש הבהמית המחיה את הצד החומרי שבאדם, פועלת ממעמקים הנפש האלוקית (שאותה אין הפסיכולוגיה מכירה כלל, ואין המקום להאריך בכך). כשם שיש בנפש הבהמית חיות גדולה ומשיכה לעניין מסוים, כך יש בנפש האלוקית חיות גדולה כנגד אותו כוח בהמי – "בראתי יצר הרע, בראתי לו תורה תבלין, ואם אתם עוסקים בתורה אין אתם נמסרים כידו"⁷. כנגד הנטייה לצד הבהמי הקיימת באדם, מופיעה באדם נטייה לצד הרוחני, ומידה טובה מרובה ממידת פורענות מאות מונים.

הדרך להתמודדות לא תבוא בפתרון מקומי, כמו על-ידי שיחה או שיעור שנשמע בנושא. כל עוד חי האדם וקולט רשמים מסביבה שמסדרת חוסר צניעות, לא יוכל להבין ולחיות את מושגי הצניעות בצורה אמיתית וטהורה. ההתמודדות נדרשת לעסוק בהעתקת מרכז האישיות מן הסביבה העכורה אל מקום טהור וצנוע. לשם כך נצרכת שקיעה עמוקה ונמרצת בתורת חיים. וכן הוא בדברי הרמב"ם: "אין לך דבר בכל התורה כולה שהוא קשה לרוב העם לפרוש אלא מן העריות והביאות האסורות"⁸. לפיכך ראוי לו לאדם לכוף יצרו בדבר זה ולהרגיל עצמו בקדושה יתרה ובמחשבה טהורה ובדעה נכונה כדי להנצל מהם⁹. גדולה מכל זאת אמרו, יפנה עצמו ומחשבתו לדברי תורה, וירחיב דעתו בחכמה, שאין מחשבת עריות מתגברת אלא בלב פנוי מן החכמה, ובחכמה הוא אומר 'אילת אהבים ויעלת חן דדיה ירווך בכל עת באהבתה תשגה תמיד'¹⁰. אדם שאינו שקוע בעולמה של

6. אורות הקודש ד עמ' תיו.

7. קידושין ל ע"ב.

8. רמב"ם איסורי ביאה פכ"ב הי"ח.

9. שם שם ה"כ.

3. בבא בתרא קסד ע"ב.

4. כתובות יג ע"ב.

5. מנחם פריד

ג. פנימיות התורה

בדור שלנו, עיקר הצמא הוא ללימוד הצד הפנימי של התורה, כמו שאומר הרב: "משען לחם אלו הלכות, ומשען מים אלו אגדות – העם צמא הוא מאד למים... על ידי לימוד אגדות, לימוד עמיקה וסודותיה של התורה יבואו עיקר התיקון והתשובה של הדור"¹⁴. מובא באגרות הראי"ה בשם מוהר"י צמח כי "גילוי חכמה זאת עתה בדורות גרועים, הוא כדי שיהיה לו מגן לאחוז בלב שלם באבינו שבשמים", והוא חותם שם ש"הנסתרות נעשו עתה כמו נגלות, כי בדור הזה מושל הזנות ומלשינות ולשון הרע ושנאה שכלב"¹⁵. במיוחד בדורנו, שהפריצות בו גדולה פי כמה, מוכרחים אנו לעסוק בצד הפנימי שהוא הנותן לאדם את העונג בלימוד האמיתי של תורת חיים.

כדי להבין מדוע נעוץ הפתרון בלימוד פנימיות התורה, עלינו להבין ראשית-כל במה עוסק הצד הנגלה של התורה. באופן כללי נאמר, שהנגלה עוסק בהבנת פרטי המצוות ודקדוקיהן, שהן המזון הבריא של השכל. כדי להבין את הדברים לאמיתתם, דרוש סדר ועמל רב. על ידי כך מתבאר לנו מהו הטוב האמיתי והדרכים להגיע אליו, ומהו הרע והדרכים להימנע ממנו, מהו השכר לעושה טוב והעונש לעושה רע. פנימיות התורה מגלה לנו את התוכן הפנימי האלוקי, המוסתר ומוצנע בתוך פרטי המצוות, המחשבה האלוקית שעומדת מאחורי המעשים, ואשר על פיה הם מונהגים, וביסוד המחשבה עומד הטוב האלוקי שמניע את הכל. "טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו" – זהו עומק פנימיות התורה. להבנה בהירה יותר של העניין נמשיל משל. כידוע, ילדים בהיותם קטנים אינם מודעים לסכנות המרחפות בעולם כדוגמת האש, ולא פעם הם לומדים זאת על בשרם. אב הדואג לילדיו ידאג להזהירם לבל יתקרבו לאש, שכן הוא מכיר בסכנה. כיוון שילד אינו מבין מהו דבר מזיק, על האב להשתמש בדרך שהוא יבין – שיטת המקל והגור. הפרס שיקבל אם יתרחק מן האש, והעונש, אם יתקרבו לאש. ועם זאת, למרות שייתכן שהאב יעניש את בנו, אין שום ספק שכל זה הוא מאהבה גמורה, ומתוך דאגתו שלא יינזק.

גם במערכת החיים שלנו יש שכר ועונש, וכיוון שיש צדדים בעולם המזיקים לנפש האדם, לפעמים בלא ידיעתו, מוכרחת המערכת לפעול באופן של שכר ועונש. אך מה שעומד ביסוד העניין הוא אהבתו של הקב"ה אלינו. כל הצד הנגלה של התורה שייך לעבודה מיראה – שכר על המצוות ועונש כנגד העבירות. אך פנימיות התורה מלמדת דרך חדשה – עבודה מאהבה. עיקר תיקון הכוחות העמוקים של הנפש הבהמית המושכים את האדם לסיפוק תאוותיו, הוא להוסיף ללימודי הנגלה

תורה ובאהבת התורה, לעולם לא יוכל להגיע לפתרון, כיוון שאין פתרון מתוך חיי החומר, "אין חבוש מתיר עצמו מבית-האסורים"¹¹. הפתרון מצוי במקום שהוא משוחרר מכבלי העולם הזה ויצריו. הזמינות של הנפש לפרוץ את גדרי הצניעות היא כלי-כך חזקה שרק אם נהיה שקועים בעולם אחר, בנקודת מבט אחרת, אלוקית, יעלה בידנו להתמודד עם הכוחות העזים הקיימים בנפש. אנו מוכרחים לסלול דרכים לשקיעה בקדושה, בתורה ובנקודת המבט האלוקית על העולם.

הדור שלנו לומד כיצד לשקוע בתורה. קיימת תביעה עמוקה בדור – להוסיף נדבך וקומה חדשה לדרך שבה למדו תורה עד היום. הנוער זועק שהוא רוצה קישור עמוק יותר לתורה, רענן ומלא חיים, המתאים לאופיו המיוחד. הפתרון שכל כך נצרך לנו, שכל כך מתבקש מן המצוקות העמוקות ביותר שלנו, הוא לימוד תורה באופן שאנשים יאהבו אותה, שקיעה ביראת ה' בקדושה ובטהרה, כך שלאנשים יהיה טוב עם זה. זהו הפתרון!

כיצד עושים זאת? אי אפשר להציע רשימה של מעשים שתקשור את הנפש בעבותות אהבת התורה. אנו עוסקים ברגישויות ומורכבויות נפשיות עמוקות מאוד, שייפתרו בדרך ארוכה ומפותלת על ידי הבשלה עמוקה והתבגרות, מן העולם הזה וקטנותו אל עולם אלקי רחב ועשיר בכל טוב. אמנם יסוד הכל הוא ש"אין אדם למד אלא במקום שלבו תפץ", מי שחפץ בנזיקין שילמד נזיקין, מי שחפץ בתנ"ך – ילמד תנ"ך, ומי שבמחשבה – ילמד מחשבה. עיקר התיקון הוא קיום התורה והמצוות מתוך אהבה דווקא, שעל ידן מתמלאת הנשמה עונג, ואינה נצרכת עוד למלא את עצמה בתאוות נפולות. כך הם גם דבריו של הרב אריאל (בחוברת 'והייתם קדושים'), שעיקר התיקון והתשובה על פגם הברית, בא על-ידי לימוד תורה המענג את הנפש ומחיה אותה. אם, לעומת זאת, ילמד אדם מתוך יראה בלבד ומתוך מעמד נפשי מכווץ ומכונס, ישמש לו הלימוד רק בריחה מן התאוות ולא פתרון, הוא רק יגביר את תחושת המצוקה עד שזאת תתפרץ שוב ותכריח אותו לפצות את עצמו על ידי מילוי תאוותיו בעולם החומר. לעומת זאת, לימוד מתוך אהבה וחשק, מרחיב את הנפש ונותן בידה מענה אמיתי להשתוקקותה לטוב ולעונג.

ואהבת את ה' אלוהיך...¹²

עשה דבריו מאהבה, שאינו דומה עושה מאהבה לעושה מיראה, העושה אצל רבו מיראה, כשהוא מטריח עליו, מניחו והולך לו.¹³

11. ברכות ע"ב.

12. דברים ז'

14. אדר היקר מאמר עבודת אלהים, קמט.

הקשר החיצוני אינו הקשר האמיתי, אלא ניצוץ קטן מגודל התשוקה. על ידי ההסתרה של החוץ מתגלה עומק הפנים. איננו מצניעים ומרחיקים משהו כי הוא זר ומנוכר לנו, אלא כיוון שהוא כה יקר בעינינו.

אדם וחיה אכלו מעץ הדעת בגלל מראהו החיצוני, כמאמר הכתוב "ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאווה הוא לעינים", והתיקון לחטא מצוי בעונשים – החיים התרחקו מהם, הקליפה החיצונית נעשתה עבה וקשה, וכעת לא ניתן להגיע לפנימיות אלא על-ידי עמל ויגיעה, דוגמת עבודת האדמה שבה נענש האדם "בזיעת אפך תאכל לחם"¹⁶. תהליך ארוך ומייגע עובר האדם עד שהוא מצליח לטעום מלחמו. כך גם אצל האישה – "בעצב תלדי בנים"¹⁷. זוהי הסתרת החיים על ידי ההריון, ובתהליך זה עוברת האישה צער וסבל מרובים עד שנולד התינוק. ודווקא באופן זה נוצר הקשר העמוק לילד. כך גם בלימוד תורה, רק באמצעות יגיעה ועמל יכול אדם להפוך לתלמיד חכם. בעקבות החטא, נוצר מצב שרק לאחר עבודה מרובה ניתן להרגיש את הערך האמיתי של הדבר.

כשמחפשים בכל דבר את הדרך הקלה, נתפסים לרובד השטחי שאמנם קל ביותר לתפוס, כיוון שאינו דורש עמל להבינו. ביהדות אין ריחוק מענייני עריות לגמרי. מצווה על האדם לישא אישה, וכל תחושת הריחוק שיוצרת התורה היא מפני הקדושה העליונה שבדבר. ככל שהדבר קדוש יותר כך הוא מוסתר ומרוחק יותר, ולכן דרוש עמל רב יותר. כל זה מעיד על גודל חשיבותו ומשמעותו.

כדוגמא, אפשר לראות כיצד מתייחסים לדברים יקרי ערך, כגון תכשיטים. היום, מקובל לקנות שני פריטים, האחד תכשיט יקר ומקורי, והשני מזויף, חיקוי מדויק שלו (שכמובן, זול הרבה יותר מן המקור). לאחר הקנייה עונדים את המקורי על מנת לשכנע את כולם שאיננו מזויף, ורק אחרי שכולם ראו ובדקו ונוכחו לדעת שזהו אכן תכשיט מקורי, מורידים ומניחים אותו בכספת, מוחבא היטב מעיני בני אדם, ומשתמשים בחיקוי.

קודש קודשים – המקום המקודש ביותר – הוא גם המקום הנסתר ביותר, אשר למעט הכהן הגדול ביום הכיפורים, איו אדם רשאי להיכנס אליו. זוהי קדושתו, וכמו שאמר ר' עקיבא: "לא היה העולם כדאי כיום שניתן בו שיר השירים לישראל, שכל הכתובים קודש ושיר השירים קודש המקודשים"¹⁸. ברובד הפשט, מדבר שיר השירים על אהבה טבעית – הקשר הנפשי העמוק הקיים בין בני הזוג, ולזה מייחסת התורה מעמד של קודש. כל ניסיון שלנו להתבונן על קשר קדוש זה בעיניים אנושיות, מועד

את לימוד פנימיות התורה הנוגעת במאויים הפנימיים ביותר של הנפש האלוקית, שמתאוה ונכספת לדבוק ביוצרה.

ד. מעלת הצניעות וההסתרה

הבנה עמוקה של טוב ה' ואהבתו אלינו, תסייע לנו גם בהבנת עומק מידת הצניעות וההסתרה.

המתבונן בעולם, עלול להתבלבל מן המראה. נראה כאילו עזב ה' את הארץ. אמנם, ראייה זו אינה חודרת למעמקים, והמיטיב להתבונן מעומק נפשו האלוקית, מבין כי ישנה כאן הסתרה והצנעה מכוונת מאת ה' יתברך. עולם הוא מלשון 'העלם' – הוא מעלים ומסתיר על אור ה'. אך דווקא בנקודה זו מתגלה עומק הקשר בין עם ישראל וקודשא בריך הוא, קשר שהוא למעלה מכל גילוי חיצוני, פנימי ונסתר, קשר עצמי.

דומה הדבר למלך אשר לו שני בנים. באחד הימים שלח המלך אחד מבניו למסע במדינה הסמוכה, לפתע תקפו שודדים את השיירה, תפסו את בן המלך ושבו אותו. המלך, שלא ידע את נפשו מרוב צער על בנו האבוד, שלח שליחים לחפשו, אך לשווא. כל ימיו חיכה ליום שבו יזכה לראות שוב את פני בנו. בן המלך גדל בעיר רחוקה מארמון אביו וכלל לא זכר את היותו בן מלך, רק מפעם לפעם עלו בו זכרונות עמומים מתקופת היותו בארמון המלך. יום אחד החליט הבן לברר את העניין וגילה את האמת. הוא עשה את דרכו לעבר ארמון המלך. השמועה על חזרתו של בן המלך האבוד עשתה לה כנפיים והגיעה עד ארמון המלך. ההתרגשות היתה רבה מאד, ובמיוחד זו של המלך שחשב שאיבד את בנו. והנה הגיע הרגע, כשאך הבחין המלך בבנו האבוד קרב לשער הארמון, שטפו דמעות את עיניו והוא פרץ בריצה לעבר בנו, חיבקו ונישקו מרוב אהבה. כמובן, גם בנו השני הגיע עם המלך לקבל את פני אחיו האבוד, אך מבט קצת עצוב היה נסוך על פניו. הוא פנה אל אביו המלך בשאלה: הלוא גם אני בנך, ומדוע אותי אין אתה מחבק ומנשק?

על שאלת הבן נענה אנחנו, וכזה נסביר גם את עומק המשל. את הבן שהיה בארמון ראה המלך מידי יום ביומו, אך את הבן האבוד לא ראה המלך. הוא היה רחוק ונסתר מעיני אביו, אך לא נשכח מלבו חלילה, ההפך הוא הנכון, ריחוק הבן מאביו רק הגביר את הגעגועים, והבהיר למלך את עומק הקשר בינו ובין בנו, קשר שהוא מעל כל מציאות גלויה, ששום דבר לא יוכל לפגוע בו. כשנפגש המלך עם בנו, נחשפה במלואה עוצמת הקשר שהדהדה כל שנות הריחוק בלבו של האב.

16. בראשית ג יט.

17. שם שם יט.

לכישלון, הואיל ולעינינו מתגלה רק הפן החיצוני שהפך להיות עיקר עיסוקנו, ועל פיו התרגלנו לבחון את המציאות. ככל שהדבר מושך ונוצץ יותר, כך הוא נראה אמיתי יותר. מצב זה מטשטש את היכולת להבחין ברובד הנעלם והפנימי, עד כדי חשיבה מעוותת כי יש קיום רק למה שנגלה לעינינו. בזה מתנתקת המציאות הנגלית מהמציאות הנסתרת שהיא מקור חייה, והופכת להיות רק גילוי קטן של מה שמתרחש מתחת לפני השטח.

לעומת כל זאת, מופיעה מעלת חיי הצניעות כשיבה וחזרה אל הרובד הנעלם. הצניעות עוסקת בהסתרת החיצוניות המטשטשת, ובכך מאפשרת לסלול את דרכנו ומבטנו אל מה שמעבר. הצניעות מדגישה כי לא די במראה עיניים. דרוש הרבה מעבר לכך. אדם שחי במודעות פנימית וראיתו אינה מסתיימת ברובד הנגלה, לעולם לא יחשוש מכל חושך וכיסוי, שהרי המציאות הפנימית, הטהורה והקדושה, חיה ועומדת בכל צביונה ותפארתה ללא תלות בגילויים חיצוניים כלשהם.

את הסוד הזה לומדים ילדים בשנותיהם הראשונות כאשר ההורים משחקים עמם ב'קורקי'. אט אט מתברר לתינוק החושש, דרך מצבים של גילוי והסתר, שגם אם אמו מתחבאת ואינה נראית, היא בכל זאת עדיין קיימת וקשורה אליו. החרדה העמוקה ביותר, חרדת הנטישה, מתפוגגת ואת מקומה תופסת אהבה עמוקה מעבר לכל גילוי. יחס דומה מתקיים בין בני זוג אשר מגלים עם הזמן את הקשר הפנימי והנסתר שביניהם ושכל הרחקה לא תוכל להתירו. זהו היחס שבין עם ישראל והקב"ה, אשר קשר הנישואים הוא משל לו.

ה. תיקון הפריצות

"דורנו דור נפלא הוא (מלשון פלא) דור שכולו תמהון"¹⁹ – כך אומר הרב במאמר הדור. תמיהה גדולה מעורר דורנו, שתכונת הפריצות והרצון לגלות כל דבר היא מן המובילות אותו. שומה עלינו להרחיב את ההתבוננות מעבר לתחומים שעסקנו בהם עד כה, כדי להבין את התופעה.

כיום, כמעט שאין מה להסתיר – הכל גלוי. הקשר בין הורים וילדים הוא מאוד פתוח, ילדים יודעים דברים שבעבר מעולם לא דברו עליהם בגיל כה צעיר. במיוחד ניכרת התופעה בתחום הציבורי. כל דבר שקורה, מיד מפורסם ומתקשר. היכול! מה אכל ראש הממשלה לארוחת הבוקר והיכן הוא טייל, מה לבש שר החוץ בפגישה וכו'. יותר מזה, אנו עדים להתפתחות הטכנולוגיה. יש לויינים המסוגלים להעביר מה שקורא אדם בעיתון. ילדים בני 18 פורצים בעזרת מחשב לרשתות הביון הסודיות. ראש השב"כ, שהיה פעם בתפקיד חשאי וסודי, הפך לאיש ציבור

מפורסם. ובשיא שפלותה מתגלה תכונה זו, כשהיא באה לידי ביטוי בצורה נמוכה וגסה של גילוי עריות ופריצות.

אמנם, כל זה נגלה לעינינו בפגישה ראשונית עם המציאות הקשה, אך אם ננסה להתבונן בשורשם של דברים – בלי להתעלם מההופעות והגילויים השליליים של התופעה – נגלה תכונה מיוחדת, פנימית ועמוקה, הנובעת מהיותנו דור של גאולה. יסודה של תכונה זו הוא הכוח לפרוץ, הכוח לגלות. נטייה זו של "הכל גלוי וידוע" צריכה לבוא לתיקונה על ידי גילוי נסתרות, גילוי צדדיה הפנימיים של התורה, שהיו עד כה מוצנעים ומוסתרים מעיני הבריות. קם עתה דור שפורץ גבולות ונורמות, אשר כמוהו לא היה בעבר, ונטייה מסתורית רוחשת בלבבות בדבר תורה חדשה שעומדת להתגלות – תורת ארץ ישראל. לימודי האמונה והחסידות ופנימיות התורה, קיבלו תנופה וצמיחה שטרם ידע עולם התורה, וכיסוד הכל שוכנת הנטייה הפנימית היודעת שהגיעה העת לגלות, לפרוץ ולהאיר את שהיה חשוך עד כה.

אך כיצד עולה כל זה בקנה אחד עם מה שהסברנו על צניעות, עם הצורך להסתיר את הצדדים הפנימיים, עם כך שדווקא באמצעות ההצנעה וההסתרה מקבל הדבר את ערכו האמיתי?

כדי לענות על כך, יש להקדים הקדמה קצרה. אכן דורנו הוא דור של אתגלתא וגאולה. העם שב לארצו מארבעה קצות תבל, והארץ נותנת פריה, אך תהליך הגאולה איננו מסתיים כאן. הקלקול הראשון שבגינינו נוצר הצורך בהסתרה ובריחוק מהקב"ה, קדם גם לחורבן הבית – חטא אדם הראשון. אז באה הגלות הראשונה: "ויגרש את האדם"²⁰. שלמות התיקון תבוא גם היא בתיקון חטא זה, שבעקבותיו התרחקנו מאבינו שבשמים.

מטרת ההסתרה היא לבנות מערכת קשרים בריאה ויציבה, אך זהו רק אמצעי בדרך אל היעד הנכסף, כעין כתר יקר שמכניס למלך, שכל זמן שלא הושלמה הכנתו הוא נעלם מעיני כל, אך בסופו של דבר עתיד המלך לצאת בעצמו בכתרו. אז באמת יקבל הכתר את ערכו הראוי. על כן, לא לנצח יסתיר הקב"ה פניו, "ולא־יִכַּנֶּף עוד מוֹרֵיךְ והיו עיניך רואות את מוֹרֵיךְ"²¹. זהו המשכו הישיר של תהליך הגאולה שבו אנו מצויים – "וזהו ענין אורו של משיח שבא לתקן את כל ההויה ולקבל את האורות העליונים בלא צמצום והגבלות, ולשם זה נקרא בן פרצי, שפורץ גדרות עולם, שהן ההגבלות"²².

20. בראשית ג כד.

21. ישעיה ל כ.

הצימאון העצום הרוחש בלבבות לפנימיות התורה, וההרגשה של עת גילוי נסתרות, מבטאים את הרצון לגלות את המעמקים, ולא להישאר במצב של ריחוק וגעגועים לקב"ה. הכוח האדיר של הפריצה הוא עצום כל-כך, עד שבא לידי ביטוי גם בצדדים הנמוכים והגשמיים במציאות, והוא הוא שגורם לתופעות הפריצות ברור. התיקון לכל זה הוא – לפרוץ במקום הנכון, לכוון את הכוחות האדירים לכיוונים האמיתיים שלשם נועדו; לפרוץ את המחסום החיצוני, את "החומות" שמפרידות בינינו ובין הקב"ה, לגלות את האהבה האמיתית. מובן שנדרשת במלאכה זו עדינות וזהירות רבה, שכן סכנה רבה טומנת בחובה תכונה זו. לעתים, עלול האדם לבוא לתקן ויוצא מקלקל ומהרס.

ואמנם אם החושך מתרבה ביותר, יש לפעמים שמתעורר כוח פנימי אשר אינו רוצה ואינו יכול להתחשב עם המצב ופורץ גדרות עולם, והוא הכוח של דוד המלך הנקרא "בן פרצי" שבאחרית הימים יפרוץ באמת את כל המחיצות ויעלה בידו להתגבר על כל הכוחות המתנגדים לעקור אותם ולכלותם מן הארץ.²³

מכאן הטעם להתגברות הטומאה בעקבתא דמשיחא. מפני שפקע כוח הסבלנות, ישראל אינם מוצאים שלווה ומנוחה ויוצאים לפרוץ גדרות עולם, להמשיך את האורות הגדולים, על אף שעדיין לא הוכשרו דיים לכל זה. על ידי כך מתגברים גם הכוחות שכנגד, ומתרבים ועושים שמות בין ברוחניות ובין בגשמיות. ואמנם כל זה בא מחמת ההרגשה שמגיע זמנו של בן פרצי להתגלות בעולם.²⁴

ועם כל העיכובים והפרצות בגדרים בוא יבוא ויגדור את שראוי לכך, ויפרוץ את אוטם הלב וקשיותו, ויגלה לנו קשר עמוק וחדש לה' יתברך.

.23. שם.

.24. שם פרק מז.